

FINNSAM-konferensen i Los hösten 2004

Av Tor Eriksson, Örebro

Fredagen den 24 september

Orten Los i västra Hälsingland var mötesplats för höstens Finnsam-konferens. Los har även kallats för "ärkestiftets tak". Det är en egen socken, som också inrymmer en stor del av Orsa Finnmark. Det såg ut att bli en välbesökt helg för på deltagarlistan kunde jag räkna till över femtio anmälda personer. Först intogs lunch på Hotell Loosgården och sedan bar det iväg ut på finnmarken.

Vi for till lämningarna efter *Sophiendals glasbruk och blåfärgsverk*. Av anläggningen som på sin tid kallades för "Undret i storskogen" finns idag knappt några spår alls. *Allan Nyström* har för Radio Gävleborg intervjuat *Ivan Vallberg* år 1982. Som gammal berättade han om tillverkningen av Losflaskan, en produktion som pågick här under en kort tid på 1700-talet. På platsen kan man idag finna små glasbitar från den här tiden. Glasbruket efterträdde det blåfärgsverk som tidigare fanns här för utvinning av kobolt. Försedda med en ritning över området strövade vi runt för att försöka förstå hur det en gång har sett ut här.

Glasbruksrester betraktas vid Sophiendal

Via hembygdsgården i Los kom vi senare till *Los kyrka*, där komminister *Markus Frank* mottog oss. Före kyrkans tillkomst fanns här ett kapell. Los hörde till Färila Pastorat, men blev eget Pastorat kring 1850. Då byggdes torn på kyrkan och prästgård. Den gamla bruksklockan från 1700-talets gruvtid hänger i kyrkans vapenhus. Den användes som kyrkklocka till 1847. Kyrkans predikstol är belägen på ursprunglig plats ovanför altaret.

*Markus Frank skildrar
Los kyrkas historia*

Bänkade i Los kyrka

En promenad åter till *hembygdsgården Gammeltoften*, där *P. A. Pettersson* samlade in oss för visning. Gården är belägen på platsen för Kalmeters bruksherrgård. Det var femton byggnader här. Skyltar visar var de olika husen var placerade. Den blomstrande tiden för glasbruket och gruvan var 1750- och 1760-talen. Från *Sophiendals* glasbruk kommer delar av hembygdsgårdens huvudbyggnad. Visthusboden från 1600-talets början, flyttad från *Tenskog*, är gårdens äldsta hus. På hembygdsgården finns två gamla finnplogar bevarade. Det är ovanligt. Bland samlingarna såg jag även en särskild *Losdräkt* och några fina gröna *Losflaskor*.

P. A. Petterson berättar och blickar ut över Los hembygdsgård

En rundvandring på hembygdsgården

*Tenskogs-
härbret från
1600-talet
granskas*

*Här låg
den gamla
bruksherr-
gården*

Losdräkten och Losflaskor bland samlingarna på hembygdsgården

Typiskt skogsfinskt svepskrin i Los hembygdsgård

Efter middagen blev det två kvällsföreläsningar på hembygdsgården. *Maud Wedin* inledde med en betraktelse över den skogsfinska kolonisationen i Los-området. Inflyttningen skedde via Gästrikland till t.ex. Los. De första bosättningarna i Los sker i nuvarande kyrkbyn och Norrbyn. *Roger Persson*, tidigare anställd på Edsbyns Museum, följde genom att citera Gottlunds dagbok från 1817 med oss till Kvarnberg och Tensskog som Gottlund besökte i Los. Så var det så småningom slut på fredagen.

*Maud Wedin talar om
finnkolonisationen i Los
socken*

*Under Maud Wedins
föreläsning på
hembygdsgården*

Det här var intressant!